

9. Turyści - kolekcjonerzy spod Śmielca

Po powrocie z turystycznych wędrówek i wojaży niejednokrotnie chcemy wrócić do przeżyć i emocji towarzyszących nam podczas tamtych wycieczek. Często pozostałe po tych wycieczkach pamiątki w postaci map, folderów, materiałów reklamowych, naklejek wszelkiego rodzaju, długopisów i ołówek, znaczków turystycznych, biletów wstępu, a także szkła ozdobne i pamiątkowe, dzwoneczki i napastrki, przedmioty ceramiczne, magnesy turystyczne, smycze do kluczy, kapsle, żetony ozdobne, zawieszki i mnóstwo innych rzeczy przypominają nam o wzruszeniach towarzyszących nam w czasie turystycznych podróży.

W jeleniogórskim Oddziale PTTK „Sudety Zachodnie” zrzeszeni są również turyści z żyłką kolekcjonerską, gromadzący różne pamiątki z wycieczek krajoznawczych. To oni właśnie, z inicjatywy Janusza Milewskiego i Janusza Turakiewicza, doprowadzili podczas 50. Jubileuszowego Centralnego Zlotu Krajoznawców „CZAK - 2022” w Przesiece, do zorganizowania wystawy kolekcji krajoznawczych. Wówczas po raz pierwszy swoje zbiory turystyczne pokazali m.in. Janusz Milewski, Agnieszka Turakiewicz, Janusz Turakiewicz, ale też doświadczeni wystawcy Ryszard Zwierzyna, Piotr Lewandowski i in. Zlotowicze mogli zobaczyć kolekcje odznak i kronik turystycznych, legitymacji uprawnień, polskich wód mineralnych, cukrów i herbat hotelowych, długopisów okolicznościowych, informatycznych nośników turystycznych, opublikowanych tekstów w periodykach polskich i niemieckich o tematyce kolekcjonerskiej. Było to ważne wydarzenie w rozpoczynającej się historii kolekcjonerstwa krajoznawczego tak w Kotlinie Jeleniogórskiej jak i na Dolnym Śląsku. Pokazane kolekcje cieszyły się dużą popularnością wśród obecnych wówczas krajoznawców. Zbiory jeleniogórskich turystów-kolekcjonerów do końca roku 2022 były prezentowane podczas imprez tak oddziałowych jak i regionalnych. W Jeleniej Górze kolekcje krajoznawcze zobaczyli uczestnicy XXI Zjazdu Sprawozdawczo - Wyborczego Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” i spotkania kadry programowej Oddziału podsumowującej działalność w 2022 r. W Wałbrzychu natomiast ze zbiorami krajoznawczymi mieli okazję zapoznać się uczestnicy

Fot. 1 Bukowiec 2022. Wystawa kolekcjonerska na zakończenie 52 Rajdu na Raty im. Teofila Ligęzy vel Ozimka (fot. Janusz Milewski)

Regionalnej Konferencji Sprawozdawczo - Wyborczej Oddziałów PTTK Województwa Dolnośląskiego. Bukowiec był miejscem prezentacji kolekcji podczas 57. Dolnośląskiego Zlotu Przodowników Turystyki Pieszej, ale także zakończenia 52. Rajdu na Raty im. Teofila Ligęzy vel Ozimka (fot. 1).

Ta szeroka działalność wystawiennicza zyskała ramy organizacyjne w postaci powołania do życia w grudniu 2022 r. w ramach Komisji Krajoznawczej Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego. W jej skład weszli: Janusz Milewski, Radosław Paż, Danuta Skiers, Agnieszka Turakiewicz i Janusz Turakiewicz. Jej przewodniczącym został wybrany niżej podpisany. W 2023 r. powstały nowe kolekcje krajoznawcze: autografów, dzwoneczków turystycznych, biletów wstępu, szkła i ceramiki

turystycznej, dziadków do orzechów, kapsli piwnych. Zbiory były prezentowane podczas spotkania instruktorów Karkonoskiego Hufca ZHP z okazji „Dnia Myśli Braterskiej”. Uświetniły także kolejne „Karkonoskie spotkania krajoznawczo-historyczne” w Muzeum Karkonoskim, gdzie m.in. została pokazana kolekcja autografów sławnych Polaków pokazanych na znakach Poczty Polskiej. Również uczestnicy Sejmiku Krajoznawców PTTK mogli je zobaczyć w Legnickiej Bibliotece Publicznej w Legnicy. Natomiast kolekcja autografów „Spotkani w trasie” uświetniła spotkanie z jednym z najwybitniejszych polskich filatelistów, zdobywcą złotych medali na wystawach światowych, dwukrotnego Mistrza Europy w filatelistyce tematycznej, Wielkopolaninem, Ryszardem Prange w Muzeum Miejskim „Dom Gerharta Hauptmanna” w Jeleniej Górze Jagniątkowie. Bardzo ważnym wydarzeniem była prezentacja kolekcji krajoznawczych ze zbiorów dwójki członków Podkomisji: Agnieszki Turakiewicz i Janusza Turakiewicza podczas wystawy pn. „Kolekcje nieoczywiste”, która miała miejsce w Książnicy Karkonoskiej w dniach od 11 kwietnia do 24 maja 2023r. (fot. 2)

Zwiedzający mogli zobaczyć cukier z polskich i zagranicznych restauracji i kawiarni, herbaty z polskich hoteli, restauracji i kawiarni, druki firmowe przedsiębiorstw, organizacji i imprez turystycznych, ołówki i długopisy firmowe, informatory turystyczne na nośnikach elektronicznych, polskie wody mineralne i stołowe, ceramikę turystyczną oraz serwetki gastronomiczne. Wystawie towarzyszył estetyczny i kolorowy katalog ze stronami zachęcającymi do stworzenia swojej pierwszej kolekcji turystycznej. W kolejnych miesiącach turystyczne kolekcje krajoznawcze zostały pokazane w bibliotece nr 8 Książnicy Karkonoskiej na jeleniogórskim Zabobrze oraz podczas II Forum Seniorów Jeleniej Góry pod hasłem „Seniorze, pora na aktywność” w Pałacu Sobieszów Karkonoskiego Parku Narodowego. Uczestnicy Forum mogli zobaczyć m.in. aż 5 zbiorów turystów-kolekcjonerów z naszego Oddziału: Janusza Milewskiego zbiór „Papierowe klucze”, Janusza Turakiewicza eksponaty „Polskie wody mineralne i stołowe”, „Herbata z polskich hoteli” i „Informatory turystyczne na nośnikach

Fot.2 Książnica Karkonoska 2023. Wernisaż wystawy "Kolekcje nieoczywiste". Na pierwszym planie od lewej: Janusz Turakiewicz, Agnieszka Turakiewicz(fot. Janusz Milewski)

elektronicznych" oraz Andrzeja Gawłowskiego zbiór pn. „Dziadki do orzechów”. Wystawie towarzyszył także folder wystawowy. W efekcie tej działalności jeleniogórcy kolekcjonerzy-krajoznawcy zdobyli 3 „Plakietki Zbiorów Krajoznawczych” oraz 3 „Ekslibrisy Krajoznawcy Bibliofila”.

Początek 2024 roku dla turystów - kolekcjonerów Oddziału rozpoczął się wielką wystawą zbiorów krajoznawczych pn. „Przyniesione w plecaku” zorganizowaną w Archiwum Państwowym w Jeleniej Górze, wówczas największą w skali naszego kraju. W gościnnych i przychylnych progach tej instytucji, dzięki wsparciu jej dyrektora dr Ivo

Fot. 3 Jelenia Góra 2024. Zwiedzający na wystawie krajoznawczej "Przyniesione w plecaku" (fot. Janusz Milewski)

Łaborewicza (też turysty i członka naszego Oddziału), swoje kolekcje zaprezentowało dziesięciu wystawców: Andrzej Gawłowski, Franciszka Grzesińska, Ivo Łaborewicz, Janusz Milewski, Krzysztof Paul, Radosław Paż, Danuta Skiers, Agnieszka Turakiewicz, Janusz Turakiewicz i Ryszard Zwierzyna. Na wystawie zostało zaprezentowanych 20 turystycznych zbiorów krajoznawczych, a wśród nich wiele było pokazanych pierwszy raz, m.in. : „*Na przezroczystej stopie*”, „*Spotkani w trasie*” czy „*Czesław Ślania w literaturze polskiej*” Janusza Milewskiego, „*Turystyka harcerska w plakietkach i proporcach*” Andrzeja Gawłowskiego, „*Dzwoneczki*” Danuty Skiers, „*Miniatury z procentami*” Radosława Pazia, „*Kapsle piwne*” Krzysztofa Paula, „*Odnaki czterech pór roku*” Ryszarda Zwierzyny, „*Kubki archiwalne*” Ivo Łaborewicza czy „*Dobre, bo karkonoskie*” i „*Dobre, bo dolnośląskie*” Janusza Turakiewicza (fot.3). Wachlarz zaprezentowanych przedmiotów kolekcjonerskich był bardzo szeroki: od tak oczywistych jak legitymacje uprawnień i odznak turystycznych, turystycznych odznak czterech pór roku czy pamiątkowych dzwoneczków turystycznych poprzez ołówki i długopisy pamiątkowe, a także dziadki do orzechów aż do kapsli piwnych, miniatur z procentami, kubków „archiwalnych” i szkieł sudeckich na przezroczystej stopie czy artefaktów związanych z Dolnym Śląskiem i Karkonoszami. Rozrzut tematyczny pokazanych zbiorów dowodnie świadczył, że wszystko może stać się przedmiotem kolekcji, a po opracowaniu i selekcji elementem wystawowym. To bogactwo zaprezentowanych przedmiotów wywoływało zdumienie licznych zwiedzających oraz uśmiechy uczestników wernisażu. Z toczonych dyskusji można było wywnioskować, że w szufladach i na półkach w naszych domach znajduje się mnóstwo zgromadzonych przedmiotów mogących stać się zaczątkiem kolejnej interesującej kolekcji krajoznawczej. Wystawie towarzyszył folder wystawowy, którego wydanie sfinansowało Archiwum Państwowe w Jeleniej Górze. W dniu 24 stycznia 2024r. w Jeleniej Górze odbyło się zebranie Regionalnego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa „Dolny Śląsk”. Jego uczestnicy zwiedzili wystawę „*Przyniesione w plecaku*”, a po wystawie oprowadził ich jej organizator i kurator w jednej osobie – Janusz Milewski. W skrócie omówił wszystkie pokazane na wystawie kolekcje.

Odpowiadał także na pytania gości, którzy z wielkim uznaniem, podziwem i zachwytem wyrażali się o wystawie i zaprezentowanych zbiorach. Efektem udanych wystaw i pokazów było zdobycie przez wystawców kolejnych trzech odznak „Plakietka Zbiorów Krajoznawczych” wraz z „Ekslibrisem Krajoznawcy Bibliofila”, a dwaj wystawcy Janusz Milewski i Janusz Turakiewicz zdobyli Krajoznawczą Odznakę Kolekcjonerską „Kolekcjoner Krajoznawca” w stopniu srebrnym.

Fot. 4 Książnica Karkonoska 2024. Wernisaż wystawy "Krajoznawczy Kalejdoskop Kolekcjonerski w 6 odsłonach". Od lewej: Krzysztof Tęcza, Janusz Milewski, Jan Lercher, Anna Galkowska, Andrzej Gawłowski, Danuta Skiers, Janusz Turakiewicz (fot. Barbara Milewska)

W I połowie 2024 roku dwaj jeleniogórcy krajoznawcy: Janusz Turakiewicz – członek Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego ZG PTTK (Instruktor Krajoznawstwa Regionu) i Janusz Milewski – Przewodniczący Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego ZO PTTK „Sudety Zachodnie” (Instruktor Krajoznawstwa Polski) brali twórczy udział w pracach nad zmianą Regulaminu Krajoznawczych Odznak Kolekcjonerskich PTTK. Nowy regulamin wszedł w życie z dniem 30 września 2024 roku. Natomiast w dniach od 2 kwietnia do 31 maja 2024 roku w Książnicy Karkonoskiej w Jeleniej Górze miała

miejsce kolejna wystawa kolekcji krajoznawczych ze zbiorów członków naszego Oddziału. Podczas „Krajoznawczego Kalejdoskopu Kolekcjonerskiego w 6 odsłonach” zwiedzający mogli zobaczyć aż 9 eksponatów wystawowych utworzonych przez 6 turystów-kolekcjonerów. Andrzej Gawłowski zaprezentował „Dziadki do orzechów”, kolejny wystawca Ivo Łaborewicz pokazał „Archiwalne kubki”, następnie Janusz Milewski przedstawił swoje „Papierowe klucze” i „Spotkanych w trasie” oraz „Na przezroczystej stopie”, natomiast Danuta Skiers „Dzwoneczki”, a także Janusz Turakiewicz zbiory „Dobre, bo karkonoskie” i „Dobre, bo dolnośląskie” i Ryszard Zwierzyna kolorowe turystyczne „Układanki” (fot. 4). Liczni czytelnicy Książnicy Karkonoskiej mieli w ten sposób okazję zobaczyć nietypowe kolekcje i przypomnieć sobie swoje wędrówki turystyczne. Wystawie towarzyszył kolorowy katalog, ulotki i afisze. W czasie trwania wystawy w dniu 6 kwietnia 2024 roku w Książnicy Karkonoskiej odbyło się Dolnośląskie Spotkanie Krajoznawców w postaci sympozjum pn. „Kolekcjonerstwo krajoznawcze w PTTK”. W sympozjum wzięło udział 27 osób, a instruktorzy krajoznawstwa przybyli na spotkanie z oddziałów PTTK z Jeleniej Góry, Wrocławia, Lubania, Wałbrzycha, Dusznik - Zdroju, Wrocławia - Fabrycznej, Kłodzka, Ząbkowic Śląskich. Był nawet obecny przedstawiciel Oddziału Regionalnego PTTK w Gdańsku. Podczas tego spotkania Janusz Milewski – Przewodniczący Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego Oddziału przedstawił historię powstania zorganizowanego kolekcjonerstwa krajoznawczego w Jeleniej Górze oraz działalność na tym polu „od kuchni”. Zdradził zebrany sposób znajdowania wystawców i eksponatów oraz organizowania pokazów i wystaw. Jako kurator oprowadził instruktorów krajoznawstwa po wystawie „Krajoznawczy Kalejdoskop Kolekcjonerski w 6 odsłonach” przybliżając pokazane eksponaty (fot. 5). W oprowadzaniu uczestniczyli również Janusz Turakiewicz opowiadając o swoich eksponatach „Dobre, bo karkonoskie” i „Dobre, bo dolnośląskie”, a także Andrzej Gawłowski – przybliżył zwiedzającym tajniki kolekcjonowania „Dziadków do orzechów”. Uczestnicy seminarium z dużym zainteresowaniem podziwiali zgromadzone zbiory krajoznawcze zadając obecnym

wystawcom wiele szczegółowych pytań dotyczących tak kolekcji jak i ich wystawiennictwa.

Fot. 5 Kurator wystawy Janusz Milewski podczas oprowadzania (fot. Krzysztof Tęcza)

Zakończeniem roku wystawienniczego 2024 była wystawa kolekcji krajoznawczych Janusza Milewskiego (*Kroniki turystyczne* i *Legitymacje uprawnień i odznak turystycznych*) i Janusza Turakiewicza (*Dobre, bo karkonoskie* i *Dobre, bo dolnośląskie*) podczas zakończenia 54 Ogólnopolskiego Rajdu na Raty im. Teofila Ligęzy vel Ozimka w dniu 1 grudnia w Domu Harcerza Karkonoskiego Hufca ZHP w Jeleniej Górze. Prawie 100 turystów miało okazję zobaczyć nietypowe kolekcje krajoznawcze i swoje opinie wyraziło m.in. w taki sposób „Bardzo ciekawie wyrażone zainteresowania w postaci zbiorów krajoznawczych to ukazanie swojej duszy kolekcjonera. Życzę, by ta piękna pasja towarzyszyła Ci do końca świata, a nawet jeden dzień dłużej” - Krzysztof Tęcza Prezes Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze, a także „Gratuluję autorom wystawy, idei, aby swoje zbiory pokazywać przy każdej okazji, aby zarazić „wirusem” kolekcjonerstwa. Zbierać, kolekcjonować można niemal wszystko. Czekamy na następców” - Andrzej Mateusiak Wiceprezes Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze (z kroniki wystawy).

Ta aktywność kolekcjonerska i wystawiennicza przebojem wpisała się w działalność naszego Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie”. Istnieją przesłanki dla dalszej aktywności wystawienniczej środowiska jeleniogórskich turystów - kolekcjonerów w kolejnych latach, a w planach są już zapisane kolejne wystawy.

Janusz Milewski

Instruktor Krajoznawstwa Polski

Przewodniczący Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego

Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze